

190.000 DESKUNDIGEN!

Het initiatief ook aan de burger.

Mei 2011

Inleiding.

Een flink aantal Nederlandse gemeenten kennen een verordening op het burgerinitiatief. Het burgerinitiatief wordt gezien als een middel om de burger directer te betrekken bij de politieke besluitvorming en daarmee de beruchte kloof tussen burger en politiek te verkleinen.

De praktijk is echter een stuk weerbarstiger gebleken waarover later meer.

Ook in Groningen is een poging ondernomen het burgerinitiatief vorm te geven. In oktober 2001 heeft de raad een initiatiefvoorstel van GroenLinks overgenomen om tot een verordening op het burgerinitiatief te komen dat echter, na uitwerking, alsnog sneuvelde in de raad van september 2003.

De belangrijkste bezwaren destijds kunnen als volgt worden samengevat:

- Het instrument is overbodig omdat burgers in de huidige situatie via de fracties ook de politiek goed kunnen bereiken.
- Het instrument kan zelfs contraproductief werken omdat, als burgers hun zin niet krijgen, er een beeld kan ontstaan dat de politiek toch niet luistert naar de burger.

Op basis van onderzoek verricht naar ervaringen in gemeenten die dit instrument kennen kan men tot de conclusie komen dat het instrument burgerinitiatief in de huidige toegepaste vorm inderdaad zijn doel in veel gevallen voorbij schiet. (zie paragraaf hieronder)

De Stadspartij ziet echter goede mogelijkheden om op een andere, minder formele, wijze gestalte te geven aan de wens de burger de kans te bieden ideeën en initiatieven te ontwikkelen en deze ook daadwerkelijk mede te realiseren.

Uitgangspunt hierbij is dat de bezwaren die kleven aan het 'klassieke burgerinitiatief' worden vermeden. De burger die met een idee of initiatief komt moet niet geconfronteerd worden met een log of zelfs onwillig apparaat maar moet gezien worden als een waardevolle aanvulling binnen het bestaande systeem. Hij of zij moet daarbij kunnen rekenen op advies en ondersteuning.

Alvorens dit uitgangspunt nader uit te werken is het wenselijk om eerst eens goed naar de ervaringen met het 'klassieke burgerinitiatief' te kijken.

Ervaringen met burgerinitiatief

Uit onderzoek van het Instituut voor Publiek en Politiek blijkt dat ongeveer de helft van de gemeenten het instrument burgerinitiatief gebruikt. Het aantal ingediende burgerinitiatieven per jaar per gemeente is gemiddeld nog geen twee. Burgerinitiatieven gaan vooral over de (beleids)terreinen ruimtelijke ordening, leefbaarheid en jeugdbeleid. Burgerinitiatieven die

door de raad worden gehonoreerd zijn meestal gericht op het realiseren of behouden van voorzieningen.

De meeste gemeenten zien als voornaamste knelpunt een gebrek aan kennis en informatie: burgers zijn niet op de hoogte van het bestaan van (de regeling) burgerinitiatieven of kunnen niet met de bestaande regeling uit de voeten. Ook raadsleden weten vaak niet wat het burgerinitiatief precies inhoudt of hoe ze moeten handelen als een burgerinitiatief wordt ingediend.

Andere faalfactoren zijn het gemeentelijke apparaat, dat niet serieus met ingediende burgerinitiatieven omgaat en een onzorgvuldige voorbereiding van initiatieven door burgers zelf.

Het aantal gemeenten dat het burgerinitiatief een nuttig instrument vindt, neemt de laatste jaren sterk af: van 87% in 2004 naar 64% in 2009.

De grootste gesignaleerde knelpunten van het formele burgerinitiatief:

1. Het burgerinitiatief wordt weinig gebruikt.
2. Initiatieven komen veelal van 'bekenden' van het gemeentehuis.
3. Gebrek aan een 'positieve cultuur' in omgaan met voorstellen van burgers.
4. de bevoegdheidsvraag.
5. teleurstelling bij de initiatiefnemers

(Bron: onderzoek 'Wipkippen, wisselgeld & wisselend succes', Over de succes- en faalfactoren van burgerinitiatieven bij gemeenten, IPP zomer 2009)

Het kan anders

Uit bovenstaande zou men de conclusie kunnen trekken dat de weg die veel gemeenten zijn ingeslagen met het burgerinitiatief een doodlopende is en dat de bezwaren die doorslaggevend waren bij het afwijzen van het burgerinitiatief destijds in Groningen terecht waren.

Het burgerinitiatief lijkt overbodig want er wordt inderdaad weinig gebruik van gemaakt en de 'bekenden van het gemeentehuis' weten anders de weg naar de fracties ook wel te vinden.

Over 'positieve cultuur in omgang met burgers' wordt in deze stad nog steeds veelvuldig gesproken. Het is een moeizaam proces met veel vallen en opstaan. Dat er burgers zijn met goede ideeën staat buiten kijf. Groningen telt ruim 190.000 deskundigen en een flink aantal daarvan is graag bereid constructief mee te denken maar heeft geen behoefte aan allerlei ingewikkelde of formele procedures.

Het 'klassieke burgerinitiatief' werkt 'bottom up'.

Dat wil zeggen dat de initiatiefnemer(s) moeten voldoen aan allerlei formele eisen zoals aantallen handtekeningen, financiële onderbouwing en een lange rij van uitsluitingen waarover geen voorstel mag worden ingediend. (bevoegdheden)

Pas na goedkeuring van bijvoorbeeld het presidium of een speciale commissie wordt het voorstel aan de raad voorgelegd. De raad heeft

natuurlijk altijd het laatste woord als hoogste bestuursorgaan binnen de gemeente. Zonder steun vanuit de raad is ieder initiatief kansloos. Deze formele route kent veel faalmomenten zoals we al eerder betoogd hebben en zoals dat ook uit onderzoek naar voren is gekomen.

Met die gedachte in het achterhoofd hebben wij een procedure bedacht die 'top down' werkt. Eerst steun vanuit de raad verwerven en dan pas het initiatief uitwerken en indienen.

Hoe gaat dat in de praktijk?

Mevrouw Jansen heeft een idee. Ze denkt dat met de aanleg van een verhoogde zebra tussen het bejaardentehuis en het winkelcentrum de oversteek voor de veelal slecht ter been zijnde bewoners een stuk eenvoudiger wordt.

Natuurlijk kan ze rechtstreeks een partij benaderen. Ze zoekt op de gemeentelijke website naar het mailadres van de partij van haar keuze maar dan valt haar oog op een apart menu:

'Klik **HIER** als u een voorstel wilt indienen', staat er te lezen. Ze klikt en dan verschijnt de volgende tekst:

De gemeente Groningen kent de mogelijkheid voor burgers om zelf ideeën of initiatieven onder de aandacht van alle raadsfracties te brengen. U kunt hieronder uw idee of initiatief kort omschrijven en uw mailadres of telefoonnummer opgeven.

Alle raadsfracties zullen dan uw voorstel/idee voorgelegd krijgen en wellicht contact met u opnemen. U, als initiatiefnemer, bepaald zelf of uw initiatief in overleg met één of meerdere fracties wordt uitgewerkt.

Ook bepaald u zelf in overleg met de fractie(s) in hoeverre u betrokken wilt zijn bij die uitwerking. Als het tot uitwerking komt bestaat ook de mogelijkheid dat u uw idee/initiatief mag toelichten in de raadscommissie. Dat laatste is echter niet verplicht!

De voordelen op een rij:

- De initiatiefnemer richt zich rechtstreeks tot degene die beslissingsbevoegd is. Van de raadsfracties mag je aannemen dat ze zelf heel goed weten waarover ze wel of geen beslissingen mogen nemen. Daarnaast is ieder initiatief dat niet op steun van één of meerdere fracties kan rekenen bij voorbaat kansloos.
- Initiatiefnemers hoeven niet van tevoren veel werk te verrichten met het risico achteraf te vernemen dat het voorstel om formele redenen niet zal worden behandeld of op geen enkele steun in de raad kan rekenen.
- Initiatiefnemers bepalen zelf in hoeverre ze betrokken willen zijn bij de uitwerking van hun initiatief/idee.
- Initiatiefnemers bepalen zelf met welke partij(en) ze in zee gaan.

- Initiatiefnemers kunnen, als ze willen, gebruik maken van het reeds gangbare spreekrecht. Er hoeven derhalve geen reglementen te worden aangepast of ingewikkelde verordeningen te worden aangenomen.
- Raadsfractie krijgen directe input en bepalen zelf hoe ze daar mee om willen gaan. In de praktijk betekent dat ook dat als men niets ziet in een voorstel of idee, het wel zo fatsoenlijk is de indiener daarvan op de hoogte te stellen.
- Het contact met de raad wordt 'geformaliseerd' en daarmee minder vrijblijvend voor zowel initiatiefnemer als raadsfractie.

Een vraag die bij ons en wellicht ook bij u naar boven komt is de volgende:

Wat is nu de toegevoegde waarde van dit voorstel boven de gangbare praktijk dat burgers zelf contact zoeken met partijen?

Het formaliseren van het contactmoment werkt statusverhogend voor zowel initiatiefnemer als raadsfracties. De initiatiefnemer weet zeker dat alle fracties het voorstel/idee onder ogen krijgen en de verschillende fracties weten dat ook van elkaar. Deze 'formele opwaardering' geeft dus de initiatiefnemer meer zekerheid dat hij/zij gehoord zal worden en staat tevens borg voor een zorgvuldige afhandeling. Waarmee zeker niet gezegd wordt dat fracties zich er in de huidige situatie met een Jantje van Leiden afmaken maar we hebben allemaal wel eens een dag waarop de blik soms wat minder helder is.

De kans dat we, na het praktisch uitwerken van dit initiatiefvoorstel, een prima idee van één van onze 190.000 deskundigen over het hoofd zullen zien zal op zijn minst iets kleiner geworden zijn! Daarnaast zal de kans dat één van onze 190.000 deskundigen ook daadwerkelijk dat prima voorstel/idee aanlevert op zijn minst iets zijn toegenomen omdat de formele rompslomp tot een minimum wordt beperkt!

De kosten.

Al met al gaat het om een niet al te ingrijpende infrastructurele aanpassing in het menu van de gemeentelijke website. We kunnen ons voorstellen dat de hierboven geïntroduceerde 'knop' te vinden is op verschillende locaties op de site. Natuurlijk bij het raads gedeelte maar ook bij 'Goed Idee' en 'Goed Idee Plus'. Daarnaast is het ook een goede zaak als de gemeente, via andere media, ruchtbaarheid geeft aan de mogelijkheid om laagdrempelig voorstellen/ideeën in te dienen. Wij denken dat met een relatief kleine bijdrage uit bijvoorbeeld Stad en Stadhuis dit project valt te realiseren en goed onder de aandacht is te brengen.

Besluit:

1. De gemeentelijke website uit te breiden met een mogelijkheid direct een initiatief/idee aan te leveren bij alle fracties en deze mogelijkheid kort maar helder toe te lichten.
2. Deze mogelijkheid ruim onder de aandacht van de stadgers te brengen.
3. De kosten te dekken uit Stad en Stadhuis.

Anna Riemersma
Stadspartij